

Mekanlarda Kullanılan Renklerin İnsanlar Üzerine Etkileri

BEYZA YAKICI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ

3.SINIF

Mekânlarda Kullanılan Renklerin İnsanlar Üzerine Etkileri

Her renk bir göstergedir. Yan anlamda soyut birtakım şeyler ifade ederler. Renklerin dilini anlamak, renklerle izleyicilere iletiler göndermek, iletişime yeni boyutlar kazandırmaktadır. Sinema sanatında, reklâm fotoğraf ve filmlerinde anlamı güçlendirecek en önemli öğelerden biri renktir. Önemli olan bu kodları çözebilmektir.

Rengin başlı başına bir gösterge olduğunu, kültürel bir anlama sahip olduğunu, aynı toplumda aynı anlama sahip bir rengin farklı toplumlarda farklı ya da aynı anlam ifade ettiğini söylemek mümkündür. Renkler zaman zaman birbirinin yerine anlamsal olarak da geçmektedirler. Örneğin, Batıda siyah matemin rengiyken doğuda beyaz matemin, ölümün ve acının rengidir.

Renk, günlük yaşantımız içerisinde bir anlatım dili oluşturmuştur. Bu anlatım dili, belirli renklerle ilgili bir kodlama da oluşturmaktadır. Kişilerin belleğindeki kodlama, mekan bileşenlerinin kişisel duyuları uyarmasına bağlı olarak negatif algı ile pozitif algı arasında değişebilir.

Rengin İnsan Psikolojisine Etkisi

İnsanoğlu fiziksel çevresi ile sürekli etkileşim halindedir ve bu süreklilik arz eden bir durumdur. Mekânlar çeşitli bileşenleri ile (ısı, ışık, renk, ses, nem, mekândaki nesneler vb.) insanları etkiler ve birey ile iletişim sağlar. Sigmund Freud, fiziksel çevrenin bir organizma olduğunu öne sürmüştür, bu sebeple mekân kavramı, davranış bilimlerinin içerisinde araştırılmaya başlanmıştır. Etkileşimde olunan fiziksel ortam insanların ruh ve beden sağlığını olumlu veya olumsuz şekilde etkiler (Ayber, 2012: 81). Renk beğenisi kişiden kişiye farklılık gösterir. Kişiler sevdiği renge göre kullandığı objeleri veya yaşadığı mekânı renklendirir, birine güzel ve etkileyici gelen renk, bir başkasına kötü ve itici gelebilir. Bu durum renklerin etkisinden kaynaklı olduğu kadar kişinin psikolojik aktivitelerinin de bir sonucudur.

Toplumsal Renk Psikolojisi

Toplumların sahip oldukları farklılıklar renk psikolojisine etki etmektedir. Örneğin; coğrafik yapı, doğa şartları, inançlar, kültürel yapı farklılıkları gibi etmenler toplumların renge olan bakış açılarını ve renklerin psikolojik yansımalarını etkilemektedir. Bu da toplumdan topluma renklerin farklı anlamlara bürünmesine neden olur. “Örneğin; kültürümüzde saflık ve temizliğin simgesi olan beyaz renk, Batı toplumlarında da böyle algılanmaktadır. Bu nedenle gelinlikler genel olarak beyaz tercih edilmektedir. Uzakdoğu toplumlarında ise bu beyaza olan bakış tam tersi sayılır. Japonya’da beyaz karanfil ölüm ile ilişkilendirilmiştir. Bu nedenle beyaz gelinlik tercih edilmemektedir. Aynı biçimde Çin kültüründe de yası simgelemektedir.”(Çalışkan ve Kılıç, 2014: 73). Toplumların sahip olduğu dinsel inançların da renkler üzerinde etkisi büyüktür.

Sarı renk ‘Eski Mısır’da gözden düşme, kıskançlık ve utanç anlamındayken Çin’de saltanat ve sarayı simgelemektedir. Çin’de ve Hristiyan toplumları için sarı renk kutsallığın simgesi olduğundan dini yapılarda yoğun biçimde kullanılmaktadır.”(Çalışkan ve Kılıç, 2014: 74). İslam dini için ise yeşil renk kutsaldır. Bunun sonucunda dini mekânlar ve kutsal sayılan yerlerde genellikle yeşil renk kullanılır. Budizm’de ise turuncu renk önemlidir, Budist keşişlerin kıyafetlerinde, dini mekânlarında turuncu rengin kullanılması bu sebeptendir.

Mekanda Renk Kullanımı ve Psikolojik Etkileri

Mimari mekânlar kullanıcılar için tasarlanmakta ve kullanıcıların mekânı nasıl algıladığı önem teşkil etmektedir. Bruno Zevi’ye göre; “Mekân; biz istesek de istemesek de bizi etkiler ve benliğimize hükmeder.” Tasarlanan mekânlar kullanıcıya psikolojik mesajlar vermektedir, bu durum mekânın kullanımında olumlu ya da olumsuz etkiler yaratmaktadır. Mekânın sahip olduğu renk ile ilgili özellikler, farklı psikolojik algılara neden olur. Farklılıklar hem renkten (tür-değer-doygunluk) hem de kullanıcıya (eğitim durumu, geçmiş deneyimleri vb.) bağlı özelliklerden kaynaklanır (Ayber, 2012: 79-82). Örneğin; insanların farklı dönemlerde içerisinde yaşadığı mekânların renkleri, kişide farklı psikolojik izler bırakmaktadır. Bu durum; renklerin benlikte derin izlerle yer edindiğini ve bu izlerin bilinçaltında biriktirilerek taşındığını gösterebilmektedir.

Görsel algı ile algılanan renk, içerdiği yüksek veya düşük titreşimli enerjiler ile insan psikolojisi üzerinde etkili olmaktadır. Renklerin algılanması ışık kaynağına da bağlı bir durumdur, ışık renklerin verimliliğini düşürür ya da artırır. Mekânlarda insanların maruz kaldığı renkler; zihinsel aktivite, fiziksel performans ve psiko-sosyal durum üzerinde etkiler göstermektedir (Özer, 2005:8)

Sıcak ve Soğuk Renkler

Serinlik etkisi veren deniz, orman ve gökyüzü gibi nesneleri temsil eden; mavi, mor ve yeşil renkler soğuk, ısı ve ışık etkisi veren; kırmızı, sarı ve turuncu ise sıcak renklerdir.

Nötr Renkler

Herhangi bir cisim güneş ışığından aldığı renkleri yansıtmayıp yutuyorsa o cisim siyah görürüz. Siyah ve beyaz rengi karıştırdığımızda gri renk ortaya çıkar. Siyah, beyaz ve gri; renk sayılmaz. Kahverengi ile birlikte bu dört renge nötr renkler denir. Ayrıca herhangi bir rengi açmak ya da koyulaştırmak için siyah ve beyaz renkler kullanılır.

SICAK RENKLER

1. KIRMIZI

Kırmızı; enerji, güç, tutku, aşk, şehvet gibi kavramların rengidir. Duygusal yoğunluğu artırır, enerji verir, metabolizmayı ve solunumu hızlandırır ve kan basıncını artırır. Dominant ve dinamik bir renk olan kırmızı, insanları daha hızlı karar almaya iten bir renktir. Kendini kontrol etmekte zorlanan insanlara olumsuz bir etkisi vardır. Kırmızı en dikkat çekici renk olması dolayısıyla firma logolarında ve ürün paketlerinde çok fazla kullanılır. Uyarıcı ve tehlike belirten trafik levhalarında da kullanılır. İyi ışık alan ve çalışma, yemek yeme, toplantı, eğlence mekanları gibi hareket yoğunluğu olan mekanlarda ve enerji, hareket ve dikkati teşvik etmesi dolayısıyla çocuklar için tasarlanan alanlarda kullanılabilir. Az ışık alan mekanlarda sıkıcı bir atmosfere sebep olabileceğinden tercih edilmemelidir.

Resim 1 ve 2: Kırmızı rengin mekanda kullanımı

2. SARI

Sarı; akıl, zeka, keyif ve özgürlüğün rengidir. Ayrıca insana sevinç, coşku, üretkenlik ve verimlilik kazandırır. Gün ışığının rengi olan sarı insana enerji verir. Sarı rengi seven insanlar yönetmeyi severler. Fakat diğer yandan sonbahar ve hüznün de sembol rengi sarıdır. İki zıt etkiyi içinde barındırdığı için insanda duygu ve zihin karışıklığına sebep olabileceğinden çalışma ortamlarında kullanılması tavsiye edilmez. Sarı aynı zamanda geçiciliği temsil eder, örneğin taksiler bu nedenle sarıdır. Sarı midenin ve sindirimin rengidir. İştah açar, sindirim sistemi rahatsızlıkları ve hazımsızlığa karşı önleyici etkisi vardır. Sarı rengin diğer bir özelliği de kullanıldığı yüzeyi olduğundan daha yakın hissettirmesidir. Aydınlık bir etkisi olduğundan az ışıklı, geniş ve karanlık ortamlarda kullanımı idealdir.

Resim 3: Sarı rengin mekanda kullanımı

3. TURUNCU

Turuncu; dışa dönük, dinamik, çarpıcı, iç açıcı ve sosyallik vurgusu yapan bir renktir. Kırmızıdan sonraki en sıcak renk olan turuncu şatafatın rengi olmasına rağmen kırmızı kadar agresif bir renk değildir. Diyalog ve mizah yeteneğini artırır, güven verir, zihni harekete geçirir. Ayrıca turuncu “Herkes İçin” imajı yarattığından pazarlama sektöründe de sık kullanılan bir renktir. Pankreas, böbrek, dalak sorunları, karaciğer hastalıkları ve ülserle karşı olumlu etkisi vardır. Beyne giden oksijeni arttırdığından heyecan, mutluluk, yaratıcılık, cesaret gibi duyguları ortaya çıkarır. Turuncuyu seven insanlar genelde hareketli, sosyal, neşeli insanlardır. Aydınlık, geniş, neşe ve mutluluk vermesi istenen ortamlarda kullanılabilir. Ofisler ve çalışma alanlarında kullanılması tavsiye edilir.

Resim 4: Turuncu rengin mekânda kullanımı

SOĞUK RENKLER

1. YEŞİL

Yeşil doğanın rengidir. Huzuru, yaşamı, gençliği, yenilenmeyi, umudu, denge ve uyumu simgeler. Üretkenliği artırır, sakinleştirici ve yatıştırıcı etkisi ile fiziksel ve zihinsel rahatlık sağlar. Depresyonu ve siniri hafifletmeye yardımcı etkisi vardır. İyileştirici etkisi yüksek olan renklere dendir. Mide rahatsızlıklarına karşı direnci artırır, kalp ve sinir hastalıklarına karşı faydalı etkisi vardır. Gözleri en az yoran renktir. Yeşil, bazı insanlarda umursamazlık, yorgunluk ve tembelliğe neden olabilir. Tembellik verici etkisinden dolayı çalışma mekanlarında çok tercih edilmemelidir. Hastanelerde ve ameliyathanelerde tercih edilebilir. Heyecan duygusunu azaltıcı etkisiyle mekanlarda huzur verir. Özellikle giriş mekanlarında tercih edilebilir.

Resim 5: Yeşil rengin mekânda kullanımı

2. MAVİ

Mavinin en yoğun etkisi rahatlatıcı olmasıdır. Mavinin sakinleştirici bir etkisi vardır. Ayrıca bilgeliği, güven ve sadakati de temsil eder. Gözleri ve sinirleri rahatlatır, sinirsel hastalıklara karşı olumlu etki eder. Sakinleştirici ve kan akışını rahatlatıcı etkisi ile tansiyonu düşürme konusunda yardımcı olur. İnsanlara huzur veren dinlendirici bir renktir. Diğer yandan, mavi hüznün, depresyon, uzaklık gibi kavramları da simgeler. Güvensizliğe, aşırı duygusallığa ve tembelliğe sebep olabileceğinden karamsar insanlar için pek uygun bir renk değildir. Mavi iştah kapatıcı bir renktir. Bu nedenle yemek mekanlarında kullanılması önerilmez. Çok göze

batmayan ve sakinleştirici, rahatlatıcı etkilerinden dolayı okullarda kullanılır. Ayrıca dinlenme mekanlarında ve yatak odalarında da bu etkilerinden faydalanılabilir. Ayrıca arka fonlarda da kullanılabilir.

Resim 6: Mavi rengin mekânda kullanımı

NÖTR RENKLER

1. KAHVERENGİ

Kahverengi, toprağın ve ahşabın rengidir. Ciddiyet, dayanıklılık, olgunluk, dostluk ve sadeliğın sembol rengi olarak kabul edilebilir. Zihinsel odaklanmayı sağlar. Ayrıca ruhsal dinginlik, istikrar ve kararlılık kazandırır. Özellikle salon ve oturma odalarında krem-bej tonları ile birlikte kullanılabilirler. Açık tonları da çalışma odaları tasarımları için tercih edilebilir. Zeminlerde kullanılması toprağın verdiği güven etkisini çağırır.

Resim 7: Kahverengi rengin mekânda kullanımı

2. BEYAZ

Beyaz saflık, temizlik, iyilik, aydınlık gibi kavramlar ile özdeşleştirilir. Mükemmeliyetin rengi beyazdır. Ayrıca tarafsızlığın rengi olarak da kabul edilebilir. Huzur ve güven verir, düşünce gücünü artırır. Bununla beraber hüznü veren bir yanı da vardır. Steril ve temiz bir ortam hissi verdiği için özellikle hastanelerde çok kullanılır. Beyaz ışığı yansıtıcı karanlık ortamlarda ışığın daha verimli kullanılmasını sağlar, bu nedenle az ışık alan mekanlarda, dar ve uzun koridorlarda tercih edilir. Gözleri dinlendirir ve mekânı olduğundan daha büyük gösterir. Beyaz, her nesne ve her renk ile sağladığı uyum sayesinde her mekânda rahatlıkla kullanılabilecek renktir.

Resim 8 ve 9: Beyaz rengin mekânda kullanımı

3. SİYAH

Siyah güç, resmiyet ve gizem demektir. Genellikle olumsuz bir renk olarak kabul edilir. Acı, matem, suçlar ve kötülükler gibi olumsuz kavramların sembolü olmasına karşılık ciddiyet, sabır, dayanıklılık, bilgelik ve güvenilirlik gibi kavramlarla da ilişkilendirilir. Siyah ışığı emici etkisi dolayısıyla algıyı dağıtan unsurların etkisini en aza indirir ve konsantrasyon sağlamaya yardımcı olur. Film izlemek için özel olarak dizayn edilmiş odalarda ana renk olarak kullanılabilir. Bunun dışında mekanlarda tek başına kullanılması önerilmez fakat

diğer renklerle dengeleyici olarak kullanıldığında mekana zarafet katar. Arka plan rengi olarak kullanılabilir, parlak renklerle çok iyi kontrast oluşturur.

Resim 10: Siyah rengin mekânda kullanımı

4. GRİ

Gri, siyah ve beyazın karışımından oluşan, kavram olarak da bu birleşimi simgelercesine uzlaştırmacı ve denge unsuru olan bir renktir. Karmaşa ve tedirginliği azaltıcı etkisi vardır. Canlı renkler ile kullanıldığında onların enerjisini azaltarak daha dingin hale getirebilir. Açık gri tonları serinlik ve dinginlik aranan mekanlar için idealdir. Grinin koyu tonları karamsarlık ve içe kapanıklığa sebep olabilir. Bu nedenle koyu tonda grilerin mekanlarda ana renk olarak kullanılmasından ziyade, tamamlayıcı renk olarak kullanılabilir.

Resim 11: Gri rengin mekanda kullanımı

KAYNAKÇA:

- Ayber, U. (2012). Mekân Kimlik İlişkisinde Işık ve Renk Faktörlerinin Psikolojik ve Sosyolojik Analizi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Aykul, E. (2015). Mutfak Tasarımında Renk Kullanımı ve Rengin Belirlenmesine Etki Eden Öğelerin Belirlenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Baymur, F. (1997). Genel Psikoloji. 12. Basım, İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- <https://www.evimitasarla.net/ev-dekorasyon-fikirleri-blog/mekanlarda-kullanilan-renklerin-insanlar-uzerindeki-etkileri/>